

— Τί ; τὴν ρώτησα περίεργη.

— Νῶρθω κι αὐριο ;

— Ἄντε σὺ καλὸ, ἀκουσα τὴν φωνὴ τοῦ παραστάτη. Κιόρτα, δὲν ξέρεις τοῦ λόγου σου τί λογῆς γιὰ εἶναι αὐτὴ ; εἶναι ἄξια νὰ σηκώσει σπῆτι στὴ ράχη της καὶ ἅμα τὸ ζαλωθεῖ περπατᾷ ὄρες δόλκερες ; ἔπειτα ἂν ξανάρθει καναδυ φορὲς, δὲν θὰ φᾶς τοῦ λόγου σου ρόδι...

— Ἄδιόφορον ; ἀφοῦ κρατοῦσα ἓνα, πὺν ἄξιζε τόσον κόπον καὶ γρατζουνίσματα.

Πάτρα.

ΛΟΥΚΙΑ ΤΑΚΗ ΔΙΑΔΙΟΥ

Ἡ Κοινή Γνώμη

ΑΠΟ ΤΟ Α. ΝΤΙΝΙ

Ἀγαπητέ Νουμά,

Τὸ τελευταῖο Σάββατο 30 τοῦ Γενάρη, μέρα τῶν τριῶν Ἱερarchῶν, δόθηκε στὴν αἴθουσα τοῦ Ἀρρεναγωγείου ἡ ἐορτὴ τῶν Σκολεῶν ἀκατὰ τὰ πατρώθεν εἰθισμένα, ὅπως ἔλεγε καὶ ἡ ἀγγελία.

Σύμφωνα μὲ τὸ πρόγραμμα ὁ Σχολάρχης κ. Πέτρος Σερραφεινόγλου ὕστερ' ἀπὸ τὴν τελετὴ ἔβγαλε τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας. Ὁ πανηγυρικὸς αὐτὸς τῆς ἡμέρας βᾶσταζε, μὲ συμπάθιο, δυὸ ὥρες καὶ ἓνα τέταρτο. Μάλ' στα, κίριε, δυὸ ὥρες καὶ ἓνα τέταρτο. Καὶ τί νομίζετε πὼς μᾶς εἶπε στὸ διάστημα αὐτό ; Τὸ δασκαλάκι μας κατέδασε ἀπὸ τὰ ράφια τὰ σκουισμένα τὰ βιβλία, τὰ ἀνοίξε, πῆρε λίγο Σωκράτη, λίγο Πλάτωνα, λίγο Ἀναξαγόρα, λίγο ἀπὸ τὸν ἕνα, λίγο ἀπὸ τὸν ἄλλο, τᾶκανε ὅλα μιά ρούσικη σαλάτα καὶ μᾶς παρουσίασε ἓναν «πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας». Μᾶς μίλησε γιὰ τὴν «δόξαν τῶν προγόνων μας», γιὰ τὸν «πυρσὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος» καὶ γιὰ τὴν «ἀθάνατον παιδείαν καὶ γλώσσαν αὐτῶν». Μάλιστα τὸ τελευτᾶ αὐτὸ τὸ εἶπε δυὸ-τρὲς φορὲς κατὰ σειρά, σὰ νᾶθελε νὰ μᾶς πεῖ καὶ καλὰ πὼς καὶ ἡ γλώσσα πὺν μιλοῦσε τὴν ὥρα ἐκείνη, εἴτανε ἡ ἴδια μὲ τῶν προγόνων μας (καημένη Δημοστένη, πὺν εἴσουνε νὰ τραβήξεις τὰ μαλλιά σου). Τὸ δασκαλάκι μας φαίνεται πὼς ἤθελε νὰ μᾶς δείξει τὴν κλασικομάθειά του, γιὰτὶ οὔτε καταδέχτηκε νὰ μᾶς μιλήσει γιὰ τίποτα νεώτερο. Καὶ τὸ τόνιζω αὐτὸ ἰδιαιτέρως, ὅτι

σομε περισσότερο τὴν πολυγνωσίαν τοῦ κριτικοῦ παρὰ τὴν κριτικὴν του δύναμιν. Πολλὰ πράγματα, πολλὰ φαινόμενα γνωρίζει, πολλοὺς ποιητὰς ἀκόμα μπορεῖ καὶ τοὺς χαρακτηρίζει σύντομα κ' ἴσως καὶ μερικὸς ὀρθά, ὥστόσο ἡ βαθύτερη οὐσία τῶν φαινομένων μὲναι ἀπιαστή, μένει ἀγγιχτὴ σχεδόν. Πολλὰ καὶ διάφορα πνευματικὰ ρεύματα, πὺν γεννήθηκαν καὶ σταυρώθηκαν τὸν περασμένο αἰῶνα, βλέπομε νὰ σημαδεύονται, μὰ ἡ ἐξηγήσή τους, ὁ βαθύτερος σύνδεσμος ἀνάμεσά τους ξεφύγει δόλοτελως τὸν κριτικόν. Μὴ νομίζει κανεὶς πὼς μ' ἐνοχλεῖ τόσο ἡ δόλο-τελα ἰδεολογικὴ παράταξή τους, ὅσο κ' ἡ ἑλλειψὴ κάθε προσπάθειας τοῦ κριτικοῦ νὰ δεῖ, ἔστω καὶ μὲ δόλοτελα ἰδεολογικὴ ἀπὸψη, βαθύτερα ἀπὸ τὰ φαινόμενα καὶ νὰ ξηγήσει. Φαίνεται πὼς ὑποψιάζεται κάτι, μὰ οὔτε παστικίζει πέρα ἀπὸ τὴν ὑποψία. Γιὰ νὰ ἐξηγηθῶ καλύτερα, θὰ τὸν ἀρίσω νὰ μιλήσει μόνος του : «Γιατὶ εἶ, λέγεται κλασσικισμός καὶ ρωμαντισμός καὶ πραγματισμός καὶ μυστικισμός καὶ συμβολισμός καὶ δὲν ξέρω τί ἄλλο, δὲν εἶναι βέβαια παραξενιὲς τοῦ δεῖνα καὶ τοῦ τάδε, δὲν εἶναι ἀξήγητα καμώματα τῆς δεῖνα σχολῆς ; ἡ ἀποκλειστικὰ σημάδια τῆς ζωῆς ὀρισμένης φυλῆς. Εἶναι ἀναγκαῖα φαινόμενα, πνευματικὰ μετέωρα, νό-

μίλησε δυὸ ὥρες καὶ ἓνα τέταρτο γιὰ τοὺς προγόνους μας, χωρὶς νὰ πεῖ τίποτα νεώτερο. Πὼς ἄλλως θὰ μπορούσε νὰ ξιππάσει τὸ «νοῦμον κοινόν» ;

Δὲν ξέρω, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἂν πρέπει κανεὶς νὰ κλαίει ἢ νὰ γελά μετὰ τὴν κατάστασιν αὐτὴν. Ἡ Βουργαρία χωρὶς προγόνους, χωρὶς «πυρσὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος» καὶ τ' ἄλλα κολοκύθια, εἶναι σήμερα Βουργαρία καὶ τρίζει τὰ δόντια τῆς Τουρκίας. Μάλιστα αὐτὲς τίς μέρες, πὺν ἔβγαλε ὁ δασκαλάκις «τὸν πανηγυρικὸν τῆς ἡμέρας του», οἱ Βουργαροὶ, οἱ χτεσινὸι καρβουνιάρηδες, ἔκαναν γραφτὰ αἰτήματα στὴν Τουρκίαν γιὰ τοὺς θυφύλους ; τοὺς τῆς Μκεδονίης καὶ αὐτὴ ὄχι μόνον τὰ δέχτηκε, ἀλλὰ τοὺς ἔκανε καὶ ἓνα τεμενέ. Σᾶς βάζω ἔτσι ἐπίτηδες τὴ χρονολογίαν γιὰ νὰ δῆτε τὴν ἀντίθεσιν : τί κάνομε ; ἐμεῖς καὶ τί κάνουν αὐτοὶ. Βρὲ δασκαλάκι, δὲν τὸ καταλάβετε ἀκόμα πὼς οἱ προγόνοι μας, ὁ πολιτισμός τους, ἡ γλώσσα τους, εἶναι μιά ψυχὴ πὺν πέρασε καὶ δὲν ξαναγυρίζει πιά ; Δὲν τὸ καταλάβετε ἀκόμα πὼς ; εἶναι μιά ζωὴ πὺν ἔζησε καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ξαναζήσει ἄλλη φορὰ ; Δὲν ἀφήνετε ἡτυχα τὰ μάχμαρα καὶ τὰ χερσιὰ ἐλεῖ πὺν εἶναι καὶ δὲν αὐτίζετε τὰ χαλάνια μας, πὺν γεννήκαμε τὸ ρεντίκουλο τοῦ κόσμου ; Νά, ἡ πολιτικὴ αὐτὴ τῆς προγονομανίας 80 τόσα χρόνια, νὰ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς. Ὅπου νὰ γυρίσεις νὰ δεῖς, σαπίλα καὶ ρέπιο. Ἐνα γέλοιο, ἓνα παράλαμα, ἓνα ψέμα, ἓνα κλάμα, ἓνα Βασίλειο, πὺν λέει κὶ ὁ Παλαμάς. Καὶ τὸ κκοῖ εἶναι ἀκόμα μεγαλύτερο πὺν βλέπει κανεὶς πὼς εἴμαστε ἀδιόρθωτοι, πὼς δὲν καταλάβαμε τὰ σφαλμάτα μας.

Σύμφωνα μὲ τὸ πρόγραμμα καὶ αὐτό : Ἐνας μικρὸς μαθητὴς βγήκε καὶ μᾶς εἶπε ἓνα λόγον. Τοῦ γέμοσε τὸ καημένο τὸ στοματάκι του μ' ἓνα σωρὸ ἀπὸ «τὴν τῶν προγόνων μας γλώτταν», «θύρκαθεν» καὶ τὰ ρέστα. Ποιὸς ξέρει, τί ἀμυχρία νᾶχει κᾶνει στὴ ζωὴ του καὶ τὸ παιδί αὐτό. Τὰ ἄλλα τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου ψάλλαν καλὰ-καλὰ τὸ «Αἰωνία καὶ ἡ μνήμη» καὶ πῆγαν ὕστερα μέσκα στὰ τάξεις νὰ κοιμηθοῦνε. Νὰ αἰστανθοῦνε κομματὶ ζωὴ, νὰ μυρίσει λίγο κορφοβοῦνι μὲ κανένα δημοτικὸ τραγούδι, μὲ λίγο Σολωμό, λίγο Βιλαχωρίτη, τίποτα. Τί γυρεύει ἡ ὁμορφιὰ καὶ ἡ ζωὴ μέσκα στὴν ψυχὴ τοῦ Δασκάλου, τοῦ Μπόα. Ἐκείνη τὴν ὥρα πὺν εἴτανε σκυμένος στὴν ἔδρα ἀπάνω καὶ μιλοῦσε, ἔτσι μοῦ φάνηκε μὲ τὸ κατακίτρινο πρόσωπο καὶ τὸ ἀστενικὸ σῶμα του, σὰ νὰ συμβόλιζε τὸ κατακαημένο τὸ

μὺν ἀποτελέσματα, πλημμύρες, ἀνεμοὶ καὶ χειμῶνες καὶ καλοκαιριές, πὺν ξαφνικὰ ἢ ἀγχαλινὰ ξεπύνη καὶ περνοῦνε καὶ δειχνονται μὲ τὴ σειρά, παντοῦ ὅπου τὸ πνέμα ὑπάρχει¹⁾. Ὁ κριτικὸς τὰ ὑποψιάζεται καλὰ, μὰ ἡ κριτικὴ του ἐξοφλεῖ μονάχα μὲ τὴν ὑποψία. Ἄντι νὰ πιχειρήσει νὰ ξηγήσει τὸ φαινόμενο τῶν ποιητικῶν ρευμάτων καὶ σχολῶν καὶ ποιητῶν κτλ. σὰν κίτι ἀνχαλῖο, κκῶς λέει, περιορίζεται στὸ νὰ ἐπισκοπῇ καὶ νὰ μνημονέψει μόνον τίς διαφορὰς σχολῆς καὶ τίς πρωτοπικότητες στὶς διαφορὰς φυλὰς καὶ χώρες. Τὸ λέω πάλι πὼς τιμῶ τὴν ἀπέραντη ἔχτασιν τῆς γνωριμίας τοῦ κριτικοῦ μὲ τόσοις ποιητὰς καὶ τόσοις ποιήματα, μὰ δὲν μπορῶ νὰ κούψω κίόλα πὼς ; πρῶτα ἀπαιτούμενο μιάς σοβαρῆς κριτικῆς θὰ εἴταν ἡ βαθύτερη ἔρευνα κ' ἡ ἐξηγήσις κ' ἡ ἐχτίμησις τῶν πρκαμάτων πὺν μᾶς ἀναφέρνει. Ἀλλοίτινα δὲν ξεπερνᾶει τὰ σύνορα τῆς ἐπιφυλλιδιογραφίας. Δὲν ὑποτιμῶ πάλι τὴν ἀξίαν τῆς τελευταίας, οὔτε λέω πὼς στὰ πρῶτα πνευματικὰ μας μπουσουλισμάτα θᾶταν δυνατὸ κ' ἡ κριτικὴ μας νὰ ξεβγεῖ περισσότερο πέρα ἀπὸ τὸ χρονολογικὸ μνημόνεμα, πέρα ἀπὸ τὸ

1) Κωστῆ Παλαμά : Γράμματα, Τόμος Β'. Σελ. 13, 14.

ἔθνος τῶν 80 χρόνων καὶ ἄθελαν μοῦ ἦρθε στὸ νοῦ μου ἀπὸ τὸ πνέμα τοῦ Ν. Χιτζηδάκη «Στὴν Ἑλλάδα τὴ νέα» ὁ στίχος

Μὴν κουμπᾶς ὠχρὴ μὲ στενγκμοῦς
στὰ σπασμένα μάχμαρα τ' ἀρχαία,
ζήτησε αἷμα, σφιγγος καὶ παλμούς
στὴ ζωὴ τὴν τωρινὴ τὴ νέα.

Ἀπαράιτητο νὰ σᾶς πῶ κι αὐτό : «Ὅτι ὁ λόγος τοῦ κ. Διευθυντοῦ ἔληξε μέσκα τῶν χειροκροτημάτων τοῦ νοήμονος κοινού».

Ἀντίκτι (Μικρασίας) 5 τοῦ Φλεβάρη 1910.

Δικός σου

ΕΝΑΣ

Ο ΣΚΙΠΗΣ ΣΤΟ ΚΑΙΡΟ

Ἀγαπητέ μου Νουμά,

Καθὼς θὰ ξέρεις, ὁ κκλός μας Σκίπης βρίσκειται πρὸ κάμποσες μέρες στὸ Κέιρο. Οἱ ἐφημερίδες μας, ὅπως πάντα, τὴ δουλίτσα τους ; ἄλλες τοῦ ρηχτήκανε, πλάγια νὰ πῶμε, μὲ τὸ συνειθισμένο κουτοπόνηρο τρόπο τους, ἄλλες βουβαθήκανε κυριολεκτικῶς, καὶ μιά, ὁ «Βόσπορος», ἔγραψε πολλὰς φῶρες κκλὰ λόγια. Φτάνει πὺν οἱ Γαλλικὲς μᾶς... συστήσανε τὸ Σκίπη. Μιά προπᾶντων, ἡ «Progress», ἔγραψε, ἀναγγέλοντας τὴ διάλεξιν πὺν θᾶκανε στὸν ἐδῶ «Καλλιτεχνικὸ Σύνδεσμον» ὕστερ' ἀπὸ πρόσκλησιν δικήν του, αὐτὰ τὰ ὁμορρα λόγια : «Mr Skipis est un des meilleurs poètes de Grèce contemporaine. Il fait partie de cette pléiade d' écrivains hellènes, qui ont rompu avec les traditions de flâte imitation en vigneure dans la littérature hellenique, qu'ils ont ramenée à sa source naturelle : La langue Populaire».

Τὴν περατμένη Περικτικὴν στὶς 9 1)2 τὸ βράδι, στὸ Ἑλληνικὸ Κέντρο, θὰ μιλοῦσε ὁ κ. Σκίπης. Διέλεξιν κκαυτὸ δὲν ἔκαμε, γιὰτὶ προτίμησε ν' ἀπαγγεῖλαι μερικὰ ποιήματα ἀπὸ καθε βιβλίου του καὶ ἔτσι νὰ δείξει καὶ τὸ ἔργο του καὶ τὸ μεγαλύτερο τῆς γλώσσας ἐκείνης, γιὰ τὴν ὁποία ὅλοι μας, μικροὶ μεγάλοι, δουλεύομε ὅσο μπορούμε.

Ὅταν σχεδὸν γέμισε ἡ αἴθουσα, ἐνέθηκε στὴν ἔδρα καὶ ἄρχισε ὁ γλυκόλαλος ποιητὴς ν' ἀπαγγέλλη κομμάτια, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὰ «Juvenilia» γιὰ νὰ καταλήξει στὸν «Ἀπέθαντον».

Περὶ τὸ νὰ σᾶς πῶ τὴν ἐντύπωσιν πὺν κάμνε :

ἀπᾶνθισαν καὶ τὸ κρέμασμα ἀπὸ τὰ στόματα τῶν ἄλλων ; δηλαδὴ ἡ πρότεσή μου δὲν εἶναι νὰ καταδικάσω, ἀλλὰ νὰ χαρᾶχτηρίσω.

Ἀφίνοντας γιὰ πρκακῶ, ὅπου θὰ μπορούν νὰ νοηθοῦν καλύτερε, δυὸ λόγια λίγα, μικρότερε γιὰ ἓνα δυὸ ἄλλα σημεία τῆς κριτικῆς τοῦ Παλαμά, θέλω νὰ θυμηθῶ ἐδῶ τὸ χαρᾶχτηρισμὸν πὺν τῆς ἔκαμε ὁ μακκρίτης ὁ Καμπύτης, λέγοντας πὼς τῆς λείπει ἡ πίστις ἢ πεποίθησις, δὲν τὸ θυμοῦμαι. Μπορεῖ νὰ πεῖ κανένας δηλαδὴ πὼς ἀπὸ τὸν κριτικὸν Παλαμά λείπει κατιτὶς πρρόμιο μ' ἐκεῖνο, πὺν στὸ γλωσσικὸ ἀγῶνα τὸν ἀνεβάζει σὲ ἥρωα. Καὶ λείποντας αὐτό, ἡ σκέψις του ξεσέρνει κάπως στὸν ἐκλικτικισμό καὶ λείποντας ἀκόμα ἓνας σταθερότερος γνώμονας στὴν αἰσθητικὴν του ἐχτίμησιν, τὸν κάνει νὰ γλυστράει στὸ εὐκολὸ ξάφνισμα ἀπὸ τὸν κάθε λογῆς ἐφήμερο ἰσμό, πολλὰς φορὲς ἀκόμα κι ἀπὸ τὴ μετριότητά, στὸ σύγχυσμα κάποτε τοῦ γνήσιου μὲ τὸ ἀπατηλόν, τοῦ μεγάλου καὶ ὑψηλοῦ μὲ τὸ γικλιστερό καὶ φουσκωμένο. Μοῦ φτάνει γιὰ τοῦτα νὰ θυμῶσω ἓνα τελευταῖον σημείωμά του γιὰ κάποιον ξένο ποιητὴ πὺν ἦρθε στὴν Ἀθήνα¹⁾. Ὁ

1) Κωστῆ Παλαμάς : Ὁ ποιητὴς René Ar-cos. «Νουμάς» ἀριθ. 362.

ή φλογερή ποίησή του, ή καλλιτεχνική του φυσι-
γνωμία, ή επιβλητική του φωνή, ὅλο ἐκεῖνο ἐπιτέ-
λους τὸ κατὰ πῶς χαρκτηρίζει ἕνα ἀληθινὸ
Ποιητὴ, ποὺ ζεῖ καὶ ἐργάζεται καὶ παλεύει γιὰ μιὰ
εὐγενικὰ Ἰδέα καὶ γιὰ τὴν πραγματοποίηση κα-
ποίων ὀνειρεμένων ἰδανικῶν.

Ὁ κόσμος ἐνθουσιάστηκε, ἀναγκαστήκανε καὶ
ὅσοι ἦρθαν προκταλημένοι νὰ τονε χειροκροτήσουνε
καὶ στὸ τέλος νὰ τονε συχαροῦνε εἰλικρινά !!

Μάλιστα ἕνας, ποὺ θέλει νὰ περνᾷ γιὰ λόγιος
καὶ ποὺ κάθισε στὴ μέση με πόζα Δεσπότη, ἔτρεξε
δὲ βιάστηκε καὶ φώναξε ἐνθουσιασμένα : «Εὖγε τῇ
ἀπαγγελίᾳ !» γιὰτὶ δὲ θὰ μπορούσε ὁ καφερός νὰ
φωνάξει «Εὖγε τῇ Γλώττῃ» !!

Ὅσο γιὰ μένα, ἐν μπορούσα νὰ κρύψω τὴ
χαρὰ καὶ τὸν ἐνθουσιασμό μου. Μοῦ ἐρχότανε ἔτσι
νὰ τρέξω, νὰ τὸν ἀγκαλιάσω, νὰ τὸ φιλήσω τὸ
καλὸ παιδί, ποὺ με τόσο ὁμορφὰ λόγια καὶ τόσο ἀ-
ψηλὰ νοήματα μᾶς θύμιζε τὴ Γλυκεῖα Πατρίδα,
μᾶς ἔκαμε νὰ κλάψουμε στὸ ἄκουσμα, στὸ πύρινο
κῆρυγμα τῆς μελλούμενης Δόξας τῆς Ρωμισσύνης !
ὦ ! τὸν εὐγνωμονοῦμε τὸν Ποιητὴ ! Ἀνποτε, σὰν
κι αὐτὸν κι ἄλλοι διαλεχτοὶ τῆς Ἰδέας κάπου
κάπου νὰ μᾶς φέρνανε στὴν ἄχαρη ξενιτιά μας
λίγη χαρὰ, λίγη παρηγοριά καὶ λίγη ἐλπίδα γιὰ
τὸ ζωντανεμα τῶν ἰδανικῶν μας.

Τιμὴ στὸν ἴδιον, τιμὴ σὲ σὲς, τιμὴ σὲ μᾶς ὅλους
μας ἐπιτέλους, ποὺ ἀπὸ μέσα ἀπὸ τίς τάξεις μας
βγαίνουνε τέτοια βλαστάρια, ἄξια νὰ θρέψουν τὴν
Ἰδέα καὶ νὰ φέρουν τοὺς ὀνειρεμένους καρπούς, γιὰ
τοὺς ὁποίους χρόνια καὶ χρόνια τόσα ἀληθινὰ τα-
λέντα καὶ τόσο μεγάλοι πατριῶτες δουλεύουν, κο-
πιάζουν καὶ θυσιάζουν κάθε χαρὰ καὶ εὐτυχία τους.

ΚάIRO, 7 τοῦ Φλεβάρη 1910.

Θ. ΝΙΚΟΛΟΥΔΗΣ

ΤΑ ΣΑΒΑΤΟΒΡΑΔΑ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ,

Τὸ περασμένο Σαβατόβραδο ὁ φίλος Κωστής
Χαριτάκης μᾶς ἀπάγγειλε τοὺς «Σκοπούς» του—
μιὰ σειρά λυρικά τραγούδια ἀφιερωμένα στὸν κ.
Κωστὴ Παλαμά. Τὰ «Χαλασμένα μοναστήρια» ποὺ
δημοσιεύουμε ὧς εἶναι τὸ τρίτο τραγούδι τῆς σειράς:

νοὺς τοῦ κριτικοῦ τῶν «Γραμμάτων» ἀνοιγμένοι
πραγματικὴ σὲ πολυποίκιλες ἐντύψεις καὶ σὲ πλα-
τιοὺς ὀρίζοντες, βρεσκέται ἀπ' ἄλλο μέρος πρῶτο
μὲς στὸ ἀγκαλιάζει δίχως ξεδιαλεγμὸ καὶ δίχως
μιὰ κριτικότερη προσπάθεια ὑποταγῆς τοῦ καθεστὸς
ποὺ δέχεται σὲ μιὰ δική του ἀτομικότερη κεντρικὴ
ἰδέα. Ἔτσι ὁ ἴδιος κριτικὸς, ποὺ σὲ μιὰ στιγμή
τῶν γραμμάτων μας πῶς νηπιακὴ ἔγινε ὁ πρῶτος
ὑποκινητὴς μιᾶς σοβαρότερης πνευματικῆς προσπά-
θειας, σήμερα κιντύνει νὰ φτάσει στὸ ἀντίθετο
ἀποτέλεσμα, νὰ βοηθήσει δηλ. τὴν ἐπιπολαιότητα,
τὴν ἀκρίβεια, τὴ σύγχυση στὴν ἀντίληψη τῆς τέ-
χνης σὲ μιὰ σειρά, ποὺ ἔχει μονάχο πασκιμα καὶ ἰ-
δανικὸ τὸ συγχυσμένο παραμύθιο, τὴ μεγαλό-
φρωντὴ ἐπίδειξη καὶ τὸ σάλαγο τῆς ὥρας· ὁ ποιη-
τῆς, ποὺ με τὴν ὁρμή του γιὰ ἰεὰ ἰδανικὰ τέχνη:
ἐδῶ καὶ δυὸ δεκαετηρίδες γίνονταν ὁ ξυπνητὴς μιᾶς
γενιᾶς σεμνῶν ποιητῶν καὶ πεζογράφων, σήμερα ἀπὸ
τὸν ὑπερβολικὸ τοῦ ζήλου καταντᾷ ὁ ὀδηγὸς μιᾶς ἀ-
ξιοθρήνητης φάλαγγας ποετᾶστρον, δυστυχῶς ὅχι
μονάχα με τὸ παράδειγμα, ποὺ τοὺς γίνεται με
ἔργα γεννημένα σὲ στιγμὲς ἀδυναμίας, μὰ καὶ με
τὴν κριτικὴ ἐπιδοκιμασία ἀνοσιῶν, ποὺ μόνο τὴ
θλίψη ἢ τὸ γέλοιο ἔπρεπε νὰ κινήσουν στὸν ποιητὴ

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΡΑΧΜΑΙ 1,000,000 ΚΕΡΑΗ

Καθ' ἐκάστην κλήρωσιν ἐκδίδονται 100,000 γραμμάτια ἀξίας . . . 400,000 παρέχοντα
κέρδη εἰς 2,290 γραμμάτια ἀξίας, δραχ. 200,000. Διὰ τὴν κλήρωσιν τῆς 28 Φεβρουαρίου 1910 ἐξεδó-
θησαν ὑπ' αὐξῶντα ἀριθμ. 1 25,000 ΑΚΕΡΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ παρέχοντα συμμετοχὴν εἰς ἀκέραιον τὸ
κέρδος τιμώμενα ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΔΡΑΧΜΩΝ καὶ ὑπ' αὐξῶντα 25,001, 100,000. ΤΕΤΑΡΤΑ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΙΟΥ τιμώμενα ΜΙΑΣ ΔΡΑΧΜΗΣ καὶ παρέχοντα συμμετοχὴν εἰς τὸ τέταρτον τοῦ κέρδους.

Κέρδη ἐκάστης κληρώσεως

1	εἰς	80,000	80,000
1	εἰς	20,000	20,000
2	ἀπὸ	2,500	5,000
6	ἀπὸ	1,000	6,000
15	ἀπὸ	400	6,000
25	ἀπὸ	200	5,000
1950	ἀπὸ	40	78,000
2000			200,000

Ἡ πρώτη κλήρωσις γενήσεται τῇ 28 Φεβρουαρίου (13 Μαρτίου), 1910, ἡ δευτέρα τῇ 25 Ἀπρι-
λίου (3 Μαΐου) 1910, ἡ τρίτη τῇ 27 Ἰουνίου (10 Ἰουλίου) 1910, ἡ τετάρτη τῇ 31 8)βρίου 1910 καὶ
ἡ πέμπτη τῇ 31 Δ)βρίου 1910 (31 Ἰανουαρίου 1911).

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΛΑΧΕΙΟΥ ΤΟΥ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ, Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, εἰς Ἀθήνας.

Ὁ διευθύνων τμηματάρχης

Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΧΑΛΑΣΜΕΝΑ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑ

Κάταστρο πάλι ἀνέβηκε ψηλὰ
σιγὰ σιγὰ σὰν Ἔγνοια τὸ φεγγάρι
κι ἀσημοχύνεται ἡμερὰ
στὰ δρόμα κυπαρίσσια τὰ μυριόχρονα
καὶ κάτω κάτω, χαμηλά,
στὸ μυρισμένο τοπεινὸ θυμάρει.

Κ' εἶναι τριγύρω πάλι τὰ χαλάσματα
κ' ἔρημες ἐκκλησιᾶς χωρὶς καμπάνες
κ' εἶναι τριγύρω πάλι τὰ χαλάσματα.

Καὶ τρέχει ἀκόμα ἀργυρῶπὸ τ' ὄρειο τ' ἄγισμα
κ' ἕνα πολὺ στεφάνι, μυρτοστεφανο,
τὴ ραγισμένη αἰδόπορτα στολίζει ἀνέγνωστο
ποὺ στεριωμένη ἀράχη τὸ συγκράτησε.

Καὶ μαντεντὴ μὴ μυρουδιά τοῦ κερολίβανου
σκορπιέται γύρω γύρω στὰ χαλάσματα
στὰ δρόμα κυπαρίσσια, στὰ χαμόκλαδα.

τοῦ «Παρηγοριῶ τῆς Κακάδας».

Κ' ἐδῶ εἶναι ἡ διαφορά τοῦ ποιητῆ τῶν «Ἐλευ-
τερων πολιορκημένων», ποὺ δὲν τὴν ἀνάφερα οὔτε
τυχαία, οὔτε με κκεντρέχει στὸ περασμένο ση-
μειῶμά μου, καθὼς καὶ δὲν ὑπαινίχθηκα τίποτε
νεανικὰ κρούσματα ἀκίρων παραλληλισμῶν, ὅπως
φαντάστηκε ὁ κ. Π. Φλ., μὰ λόγια κάποιων πολὺ
σοβαρότερων, καὶ τόκαμα γιὰτὶ ἴσα ἴσα ἡ μεγάλη
σοβαρότητα ἐκείνων ποὺ τὰ εἶπαν γίνεται κίνητος
στὸ νὰ συγχύζονται τὰ σύνορα τῆς τέχνης στὰ ἀνο-
ρίματα ἀκόμα νεαρὰ μυαλά. Ὅσο κι ἂν ἀναγνώ-
ρισα παραπάνω τὴ δράση τῆς προσωπικότητος τοῦ
Παλαμά σὲ μιὰ ἐποχὴ ὀρισμένη ἀνώτερη παρότι
στάθηκε ἡ δράση τοῦ Σολωμοῦ στὴ δική του, ὅμως
ἡ καθαρὴ ποιητικὴ σημασία κ' ἡ παιδαγωγικὴ ἀξία
γιὰ τοὺς νεαροὺς ποιητὲς τοῦ ἔργου τοῦ ποιητῆ
τοῦ «Δωδεκάλογου» δὲ δέχεται οὔτε μακρινὴ σύγ-
κριση με τὴν ἀξία τοῦ ἔργου τοῦ ποιητῆ τῶν «Ἐ-
λευτερων πολιορκημένων». Δὲν εἴμ' ἐκεῖνος ποὺ θὰ
κῆρυττε, ὅπως ἄλλοι, τὸ κόλλημα στὸ Σολωμὸ καὶ
τὸ γύρισμα πάντα στὸν ἥλιο του, δὲν εἴμ' ἀκόμα
ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἔχει κάπια ἀντιλογία σὲ μερικὰ ση-
μεῖα τῶν σιλλερικῶν αἰσθητικῶν στοχασμῶν τοῦ
ποιητῆ τῶν «Ἐλευτερων πολιορκημένων», ὅμως τὸ

ὦ νύχτα ! Ἐσὺ μοῦ τῶμαθες τὰστόχαστο μεθῆσι,
ποὺ ὅλα μοῦ βόγγυν σὰν παλιοὶ σκοποὶ τέλεια σβυ-
σμένοι,
σ' ἄγνοια χεῖλια ποὺκλεισαν νὰ μὴν τοὺς ποῦν ποτέ.

Τὸ περασμένο Σαβατόβραδο τίμησε καὶ στόλισε
τὴ συντροφιά μας καὶ ἡ κυρία Ε. Ἐλευθεριάδη, ἡ
φαντατικὴ δημοτικίστρα τῆς Σμύρνης.

ΕΝΑΣ ΠΑΛΙΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ι. ΜΟΥΡΕΛΟΥ : «ΚΡΗΤΙΚΗ ΣΤΟΑ» τόμος Β'
1909. Ἡράκλειον Κρήτης. Ὅποιος ξεφυλλίσει τὴν «Κρη-
τικὴ Στοά» δὲν μπορεῖ πρὶν νὰ τὸ μολογήσει πὺς ἀπ'
ὅλα τὰ ἡμερολόγια, φιλολογικὰ καὶ ἐθνικὰ, ποὺ βγήκανε
φέτος τὰ πρῶτα τάχει τὸ βιβλίον τοῦ κ. Μουρέλου. Ἀν
μπορούσαμε ὧς νὰ τυπώσουμε μόνο τὰ περιεχόμενά του δὲ
τὰ εἶταν ἀνάγκη νὰ πούμε ἄλλα παῖνιματα γι' αὐτό.
Τόσο διαλεχτὰ καὶ τόσο ἀξιοδιάβιστα εἶναι σκεδὸν ὅλα.
Μιὰ μελέτη μάλιστα τοῦ κ. Χατζηδάκη γιὰ τοὺς Κρητι-
κοὺς χρόνους μᾶς ἔκαμε ξεχωριστὴ ἐντύπωση κι ἂ δὲν εἴ-

συντρίμι αὐτοῦ ἔργου περσότερο πρὶν ἔργο τοῦ
ποιητῆ τοῦ «Λάμπρου» ἀπομένει γιὰ τὴ γλώσσα
μας ὅχι βέβαια ἡ αἰώνια ποιητικὴ πηγή, μὰ
ἡ ἀσύγκριτα ἀνώτερος ποιητικὸς καρπός, ὅπως
καὶ τὰ «Προλεγόμενα» τῆς πρώτης ἐκδόσεως του
εἶναι ἴσχυρι τὴν ὥρα γιὰ τὰ γράμματα μας τὸ μόνο
φωτὶνὸ σημεῖο ἀριστερῆς κριτικῆς μελέτης. Μὲ ὅλη
τὴ διαφωνία μᾶς σὲ πολλὰς μεριὰς τοῦ περιεχομένου
τῆς — καὶ θάταν ἀφύσικο τὸ νὰ γυρέψει κανένας ἀπ'
τὸν Πολυλά νὰ εἶχε ἐδῶ καὶ πενήντα χρόνια πρὶν
τίς σημερινὲς ἰδέες — τὸ ἄρτιο τῆς σκέψης, τὸ στα-
θερὸ κι ἀριστοτεχνικὸ τῆς διατύπωσης τῆς μᾶς κινεῖ
τὸ θαυμασμό. Τὸ ἴδιο καὶ με τὴν ποίηση τοῦ Σο-
λωμοῦ. Ἡ βαθύτερη αἰσθησις κ' ἐκφραστὴ τοῦ ἀν-
θρώπου, ποὺ εἶναι τὸ πρῶτο ἀπαιτούμενο γιὰ τὴν
ποίησιν, ἡ δύναμις κ' ἡ καθαρότης τῆς ἰδέας, τὸ
πλαστικὸ καὶ πλέριο τῆς μορφῆς, τὸ κάλλος τῆς
ἐκφράσεως καὶ τοῦ ρυθμοῦ εἶναι τὰ ὑπέρτατα χαρ-
κτηριστικὰ τῆς. Θάβγαίνα ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ σκο-
ποῦ μου καὶ τῆς δυνάμεώς μου, ἂν ἤθελα νὰ κάμω
ἐδῶ μελέτη κι ἀνάλυση τοῦ ὅλου ἔργου τοῦ Σολω-
μοῦ. Ὅμως γιὰ νὰ νοηθῶ καλύτερα στὰ παρακάτω,
ἂς μοῦ συχαρεθῇ νὰ δώσω ἐδῶ μερικὰ δείγματα ἀπ'
τὴν ποίηση τοῦ μοναχοῦ ἀνώτερου ποιητῆ μας, δι-
κιολογώντας με παραδείγματα ἔτσι καὶ τὸ χαρακτη-
ρισμὸ ποὺ τῆς ἔκαμα.

(Ἀκολουθεῖ)

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ